

Yusuf YILDIRIM

OPPENHEIM'IN KARAMAN FOTOĞRAFLARINDA ŞEHİR, SOKAK VE İNSAN

10/8/74b K 429 numaralı sokaktan Aktekke Camii fotoğrafı

10/8/74b K 429 numaralı fotoğraftaki caminin, aynı tipte aynı mimaride yapılmış Aktekke mi Nuh Paşa Cami mi olduğunu kestirmek zor gibi görünse de yapının son cemaat yerinin eğimli saçağına bakınca burasının Aktekke olduğu anlaşılmaktadır. Günümüzde etrafı tamamen açık, önü meydan olan Aktekke ve çevresinin geçmişte bu şekilde tek katlı kerpiç evlerle ve dar sokaklarla kuşatılı olduğunu görmek doğrusu hem düşünülmez hem de şaşırtıcı bir durumdur.

10/8/74b K 429
Aktekke Camii ve
sokak

Sokağın derinliğinde üç dört Karamanlı ya poz vermiş ya da ilk defa gördükleri bir yabancıyı meraklı gözlerle izlemektedir. Kesme taştan düpdüzgün yapılmış yüzyılların tarihi eseri ile binlerce yıl ötesinden gelmiş gibi perişan 50-100 yıllık kerpiç evlerin tezat hali iç burkmakta. Sokağın sağ tarafında dikkat çeken bir kaldırım yüksekliği var. O zaman yolun şose olduğu varsayılabilir.

Bu fotoğraftaki derin sokak kesiti; 10/8/73b K 429 nolu ve 10/8/73c K 430 nolu fotoğraflardaki sokak kesitlerinin nereye ait olabileceğine de kılavuzluk etmektedir. Oppenheim, kaleden fotoğraf çekerek şehir merkezine doğru hareket ettiğine göre 10/8/73b K 429 nolu ve 10/8/73c K 430 nolu fotoğraflardaki sokak, aslında Hatuniye Medresesi'nden Aktekke'ye uzanan sokağın iki farklı kesiti olmaktadır. Her üç fotoğrafın

da seri numaralarının arka arkaya olması bu görüşü desteklemektedir.

10/8/75a K 432 nolu sokak ya da çarşı fotoğrafı

10/8/75a K 432 nolu fotoğrafın nereye ait olduğunu kestirmek imkânsız. Şehrin dış kenarı gibi. Fotoğrafların seri numarasına göre Oppenheim, Aktekke'den sonra bu mekânı çekmiş olmalı. O zaman burası, Aktekke'nin arkasında bir yer, belki de Araba Pazarı (1 Numaralı Aile HKasımlığı) taraflarıdır. 10/8/74c K 432 nolu Kadirhane Camii ve Kadirhane Sokağı fotoğrafı, bu fotoğraftaki mekânın neresi olabileceğine ipucu göstermekle beraber fotoğrafın seri numarasına göre de burası Kadirhane Camii'ne yakın bir sokak gibi durmaktadır. Öndeki kerpiç binanın çamur sıvası yepyeni gibi görünüyor. Yazdan kalma ya da

10/8/75a K 432 kerpiç evler ve Karamanlı insanlar

birkaç yıllık. Binanın iki kapısı var. Pencereleri küçük ve tavana yakın açılmış. O zaman burası bir işyeri ya da depo. Daha dikkatli bakıldığında birinci kapının önünde bir kır eşek ile onu tutan bir çocuk ya da genç durmakta. Öndeki insanları seçebilmek zor olsa da eşek ve katırlarla bir arada durdukları belli olmakta. Şu durumda burası bir çarşı ya da çarşı sokağı gibi durmaktadır.

Karaman halkından fotoğraflar

10/8/75b K 433 nolu fotoğraf bir ev önünde çekilmiş. Önceki fotoğraftaki bina ve insanları hemen ilerisi bir yer olma ihtimali yüksek. Önde beş Karamanlı fotoğraf için poz vermiş. Arkada eşeklerin yanında iki çocuk da fotoğraf çKasimini izlerken pozlanmışlar. Fotoğraf bize iki önemli

ayrıntı sunmaktadır. Kişilerin hem giyim kuşamı hem de yüz ifadeleri çok açık. Hemen belli oluyor ki, nemin az olduğu ova da yazın sıcakla kışın soğukla kavrulmuş kapkara yüzler, siyah beyaz da olsa fotoğrafa yansımış. Kıyafetler de çok dikkat çekici. Soldaki üç kişinin başında, çevresi sarıklı basık külah takılı. Üstlerine kollu cepken, altlarına dar şalvar giymişler. Belde yün kuşak sarılı. Ayakta çarıktan çok ayakkabı var gibi. Ama o zamanlar ayakkabı Karaman'da ne gezer!.. Belki de vardır. Çoraplar ise beyaz ve koyu renkli yünden. Sağdan ikinci kişi diğerlerinden farklı olarak kalın aba kaftan giymiş. En sağdaki kişinin kollu cepkenin altına giydiği beyaz entarinin etek kısmı dize kadar sarkıyor.

10/8/75c K 434 nolu fotoğraf da bir önceki fotoğraftan farksız. Bu fotoğrafta sekiz kişi

10/8/75b K 433 Karamanlı insanlar

10/8/75c K 434 kerpiç evler ve Karamanlı insanlar

var. Sekizinci önde bir çocuk. En soldaki Karamanlı'nın baş tarafını, fotoğraf makinesinin merceğine yapışmış buz parçası olmalı, beyaz bir leke kapatıyor. Benzer biçimde fotoğrafın sol alt bölümüne de beyaz lekeler

yayılmış.

10/8/75d K 435 nolu fotoğrafta 9 kişi var. Bunlardan beşi çocuk. En soldaki çocuk fotoğrafa yarım girmiş. Ortadaki kollu cepkenli iri kıyım adam, diğerlerinden daha fazla göze

10/8/75d K 435 Karamanlı insanlar

çarpmakta. Eller cepte bir ağa rahatlığı ve gururu sergiliyor. Sağdan ikinci kişinin üzerindeki elbisenin, yakasından palto olduğu belli oluyor. O dönem palto giymek varlıklı olmanın göstergesi. Diğer fotoğraflara nazaran çocukların yüzleri ve elbiseleri burada daha belli. Büyüklerinin küçük modelleri gibiler. Bu fotoğrafı daha anlamlı kılan özelliği ise birbirinden küçük üç çocuğu giyim yönünden karşılaştırma imkânı vermesidir. Çocuklardan büyük olanı, başlık, kuşak, pantolonuyla yetişkinlerin minik bir kopyası gibi durmaktadır.

Değerlendirmeye alınan son üç fotoğraftaki insan sayısı yirmi dört. Son derece sert geçen bu kış gününde bu kadar insan ne diye dışarıda duruyor? Sırf poz vermek için bir araya gelmiş olamazlar. Duruşları da oldukça rahat. Bunların buldukları yer çarşı ve bunlar da esnaf, tüccar ve zanaatkar olmalıdır.

10/8/74c nolu Kadirhane Cami Sokak fotoğrafı

İlginç fotoğraflardan biri de 10/8/74c nolu olandır. Bu fotoğraf Karaman'da oldukça tartışıldı. Biz de Remzi Tartan Bey ve Nazım Boynukalın Bey ile bu fotoğrafın neresi olabileceğini zaman zaman istişare ettik. Onların görüşüne göre burası Kadirhane Camii'ni gören bir sokak. Burasının Kadirhane Camii olabileceğini gösteren en büyük kanıt ise caminin ters tarafındaki minaresi ile yapının çok küçük olmasıdır. Minarenin normalde solda olması gerekiyor. Ayrıca yeniden yapılırsa da bu cami halen de resimde olduğu gibi küçük ve basıktır.

Fotoğrafın daha ilginç özelliği ise bu sokağın bir çarşı olduğudur. Sağdaki sıra sıra sundurmalı yapılar var iken solda önüne eşya konulmuş büyük kapılı dükkanlar görülmektedir. Yine gergerli bir at arabası fo-

10/8/74c K 432 Kadirhane Camii ve Kadirhane Sokağı

Hacı Beyler Camii, Leon Berger 1889

toğrafın sağına girmiş. Burasının bir çarşısı olduğunu gösteren bir diğer öge de öte beri giden insanlardır.

10/8/72a 1092 nolu belediye binası ve belediye meydanı fotoğrafı

En önemli fotoğraflardan biri de Belediye Meydanı ait

olanı. Kitleler bu fotoğrafı, Kelebek Mobilya'nın bir takviminde kullanmasıyla yıllar önce öğrenmişti. Kelebek Mobilya da bu fotoğrafı, 1930 Almanya baskısından almış olmalıdır. Nedense de Karaman'da bu fotoğrafın 1905 tarihli olduğu yayılmıştı. Oppenheim arşivinin açılmasıyla beraber fotoğrafın

tarihinin 1899 olduğu kesinleşti.

Oppenheim arşivinde belediye meydanının iki fotoğrafı (10/8/72a 1092, 10/8/79b) var. Şadırvanın solundaki taş bina, fotoğrafın birinde kadraja daha fazla girmiş. Görüntüde belediye meydanı, şadırvan, şadırvanın arkasında belediye binası, insanlar ve diğer taş binalar var.

Taş binalardan günümüze sadece belediye binası gelebilmiş. Betonlu kutsayan anlayışın hâkim olduğu dönemlerde yok edilmiş, diğer taş binalar. Sağda sıralı taş binaların olduğu yerde şimdi Türkçe Dil Parkı ve eski Karaman Belediyesi binası bulunmakta. Taş binanın solundaki iki katlı taş binanın olduğu yerde şimdi sarrafiyeler bulunmakta. Meydan şimdiki Atatürk Parkı. Emeklilerin çok uğrak salmasından halk buraya

Emekliler Parkı da demektedir. Cumhuriyet'e de meydan olarak giren burası, 1925 yılında parka çevrilir. Rahmetli Kemal Bayat'ın anlattığına göre de Atatürk'ün sesinden Cumhuriyet'in Onuncu Yıl Nutku, bu parkta halka dinletilmiş.

Gelelim taş binaya! Nisan 2013'te "Taş Bina ile Zaman da Yolculuk" yazımda ele aldığım üzere bu binanın 131 yıllık geçmişinde acı ve mutlu birçok hatıra saklı. O kadar badire atlatıp da sağ salim günümüze gelebilmesine şaşmamak elde değil. Hele hele tarihi eser kıymetinin hiç bilinmediği dönemlerde, sapaşğlam kalabilmesini açıklamanın yolu yok. En iyisi şanslıymış deyip geçmek. Belediye binası olmasının yanında kaymakamlık, nüfus müdürlüğüne de ev sahipliği yapmış, Cumhuriyet'le beraber. İlk

kaymakamlık terk etmiş burayı, 1957'de Hükümet Konağı yapılıncaya. Arkasından nüfus müdürlüğü ve diğer kamu kuruluşları... 1970'lerin ilk yarısında taş binanın karşısına Yunus Emre Konferans Salonu'nun da bulunduğu belediye binası yapılıncaya belediye de taşınmış buradan. Sonra esnaf girmiş buralara. Ve nihayet 2013 yılında restorasyon ile tekrar kavuştu özgün yapısına. Zemine küçük bir meslekler müzesi, üst katına da bir tanıtım merkezi yapılmış.

Kitabesi de ilginç! Yatayda, dikeyde üç hatla yazılmış.

mâşallâhû mâ kâne

1891 Mimârî Mula Usta sene 1309 Hicrî

Karaman Belediye Dâire-i Rüsûmî 1307

(.....) Timurcızâde? Hacı Nur? Ağa Emânî

Sülüs istifle yazılmış "mâşal-

Karaman Belediyesi ilk bina kitabesi, foto Yusuf Yıldırım

lâhû mâ kâne" duası, kitabenin ana bölümünü oluşturuyor. Binanın inşa tarihi kitabede üç ayrı takvimle atılmış. Miladi 1891 tarihi kitabenin sağ kenarının altına dik yazılmış. Diğer tarihler; 1307 Rumi 1309 Hicri. Sol kenara dikey "(.....) Timurcızâde? Hacı Nur? Ağa Emânî" metni yazılmış. Timurci yani Demirci. Hacı Nur Ağa'nın

10/8/79b, Belediye Meydanı, Max von Oppenheim, İkinci Abdülhamit Albüm

Hatuniye Türbesi

adının yanındaki “Emâni” kelimesinden binayı yaptırmakla bir bağlantısı olduğu anlaşılıyor. Hakkında daha fazla tespit edilmiş bilgi yok. Mimar Mula Usta'nın Ermeni olduğuna dair Rahmetli Talat Duru'dan aktarma bir bilgi vardı. Zaten de Taş Bina'ya yerli yerince konulmuş sütun, kemer ve pencere alınlıklarındaki kabartma motifli taşlardan anlaşılacağı üzere bu binayı bir Müslüman'dan çok bir Hristiyan'ın yapabileceği öngörülebilir.

Taş binanın yapımına dair Rahmetli Talat Duru amcanın aktardıkları şöyle:

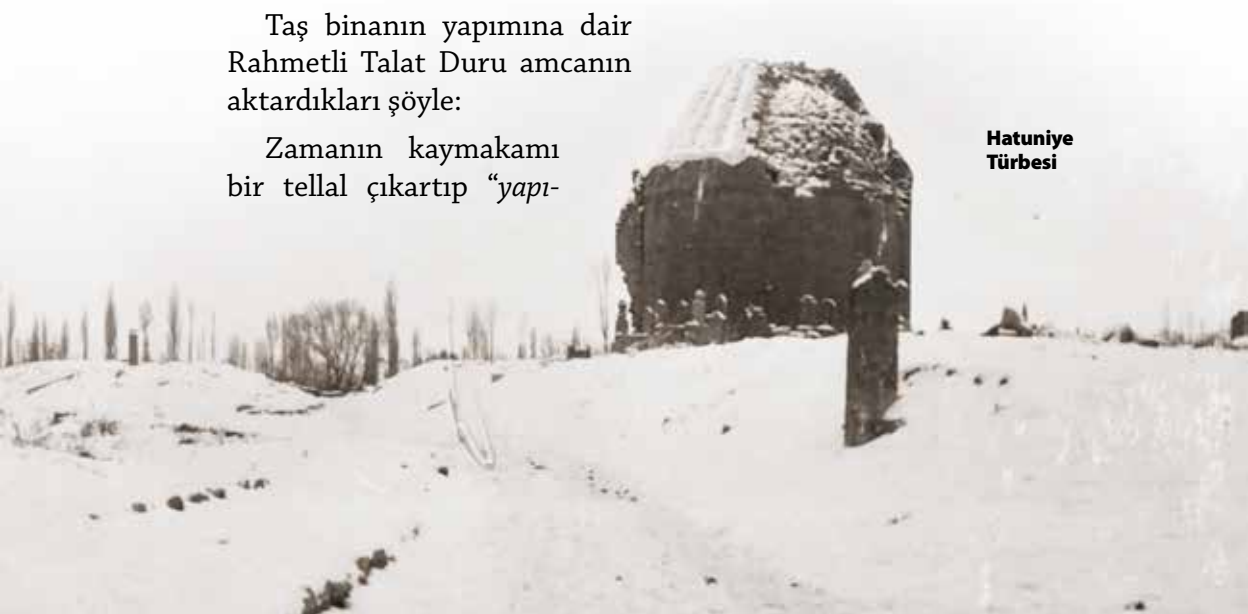
Zamanın kaymakamı bir tellal çıkartıp “yapı-

lacak belediye binası için taş getirene taş başı para ödeneceğini” beyan eder. Eşeğini, katırını ve devesini alan Karadağ'a gider. Binbir Kilise'den taş getiren getirene.

Rahmetli Talat amcanın, Rıfkı Boynukalın ve Nazım Boynukalın kardeşlerin söylediğine göre taş binanın müteahhidi Boynukalınzâde Hacı Ali Ağa imiş. Rıfkı Boynukalın ve Nazım Boynukalın'ın aktardığı taş bina hikâyesi şöyledir:

Boynukalınzâde Hacı Ali Ağa, taş binanın müteahhididir. Bir ara Hacı Ali Ağa para yiyor, diye bir söylenti çıkarılır. Eee iftira atması kolay da temizlemesi zordur. Bu söz, çok ağrına giden Hacı Ali Ağa, binanın yapımına ait tüm harcamalarının karşılığı olan 250 altını kendi cebinden karşılar.

Belediye binasının müteahhidi Boynukalınzâde Hacı Ali Ağa ile Emanı Hacı Nur Ağa arasında bir tutarsızlık ve bağlantısızlık var. Bu tutarsızlığı gidermek veya aradaki boşluğu doldurmak için daha fazla bilgi ve belgeye ihtiyaç var.

Hatuniye Türbesi

Fotoğraftaki görüntüye göre belediye meydanında on kadar insan, bir eşek iki de büyük sandık görünmekte. İnsanların özellikle fotoğraf makinesine bakışından poz verdiği anlaşılıyor. Diğer fotoğraflardan farklı olarak buradaki insanların çoğu fesli ve uzun ceketli. II. Mahmud ile beraber devlet dairelerinde çalışanlara fes giyme mecburiyeti getirilmişti. Demek ki bunlar devlet memurları.

Heybeli eşek ile ortada duran sandıklar; buranın aynı zamanda pazar yeri olarak kullanıldığını gösteriyor.

Sonuç, değerlendirme, tartışma

Oppenheim'ı diğer seyyahlardan ayıran özelliği, yaşayan bir şehri ve yaşayan şehrin insanlarını doğal ortamında, sosyal hayat içinde belgelemiş olmasıdır.

Öncelikle manzara fotoğraflarıyla, Karaman'ın genel şehir yapısını belgelemiştir.

Çektiği derinlikli sokak fotoğrafları, dönem Karaman'ına tam fikir verecek niteliktedir.

19. yy Karaman insanını kadın, erkek ve çocuk olarak örnekleyen fotoğraflar, Oppenheim arşivini Karaman için ayrıcalıklı kılmaktadır.

Kadirhane Camii Sokağı ve belediye meydanı fotoğrafları, Karaman'ın o zamanki sosyal hayatını belgeleyecek niteliktedir.

Oppenheim bu fotoğrafları kış mevsiminde çekmiştir. Yazın gelerek Karaman'ı fotoğraflamış olsa aynı konularda daha somut konuşuyor olabilirdik.

Bu yazı, Oppenheim'in fotoğraflarına sadece bir değindi. İyi ve derinlemesine bir analizle ve diğer dönem fotoğraflarıyla beraber Karaman'ın 19. yy ve 20. yy başına dair bir kitap hazırlanabilir.

Kaynaklar

- Davis, E. J. (1879). *Life in Asiatic Turkey*. London: Stanford.
- Geni. (2020, June 6). *Max Adrian Simon Hubert Adrian Simon Herbert Freiherr von Oppenheim, Dr. Jur.* 08 14, 2021 tarihinde www.geni.com: <https://www.geni.com/people/Max-Adrian-Simon-Hubert-Freiherr-von-Oppenheim-Dr-jur/600000012941308297> adresinden alındı
- Oppenheim, M. v. (1899). Kaleden Karaman. Karaman. <http://nek.istanbul.edu.tr:4444/ekos/FOTOGRAF/90567---0148.jpg> adresinden alındı
- Oppenheim, M. (2017). *İDAİ Objects*. 10 16, 2022 tarihinde <https://arachne.dainst.org>: <https://arachne.dainst.org/search?q=tell%20halaf> adresinden alındı
- Oppenheim, M. v. (2017). *İDAİ Objects*. 10 14, 2022 tarihinde <https://arachne.dainst.org>: <https://arachne.dainst.org/search?q=%22Oppenheim%22> adresinden alındı
- Oppenheim, M. v. (2017). *İDAİ Objects*. 10 16, 2022 tarihinde <https://arachne.dainst.org>: <https://arachne.dainst.org/search?offset=350&fl=20&q=karaman> adresinden alındı
- Oppenheim, M. v. (tarih yok). *İ.U. Küt. ve Dok. Merkezi*. <http://katalog.istanbul.edu.tr>: http://katalog.istanbul.edu.tr/client/tr_TR/default_tr/search/results?qu=Oppenheim%2C+Max+Freiherr+Von&te=&ps=300 adresinden alındı
- Ünver, A. S. (1961). *Karaman Defteri 733*. Karaman: Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesi.
- Ünver, A. S. (1966). *Karaman Defteri 739*. Karaman: Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesi.
- #### **Kaynak kişiler**
- Ahmet Talat Duru
İbrahim Rıfki Boynukalın
Nazım Boynukalın
Remzi Tartan

Ali IŞIK

MENÂKIB-I VELİYYÂTİ'N-NİSÂ' VE HİKÂYE-İ RÂBİ'A-İ ADEVİYYE-4

(s. 15) Hazret-i Râbia bu hâle nazar idüb ağlayarak dağa doğru yürür. Hemân birçok vahşî hayvânât etrâfına toplanub Hazret-i Râbia'ya nazar iderler. Nâgâh Hasan Basrî hazretleri geyikler

görür ki Hazret-i Râbia geyiklerle oturur. Lâkin o hayvânlar Hazret-i Hasan'ı görünce kaçarlar. Hazret-i Hasan mahzûn olub "Acep benden niçün kaçarlar?" dir. Hazret-i Râbia eyidir: "Yâ

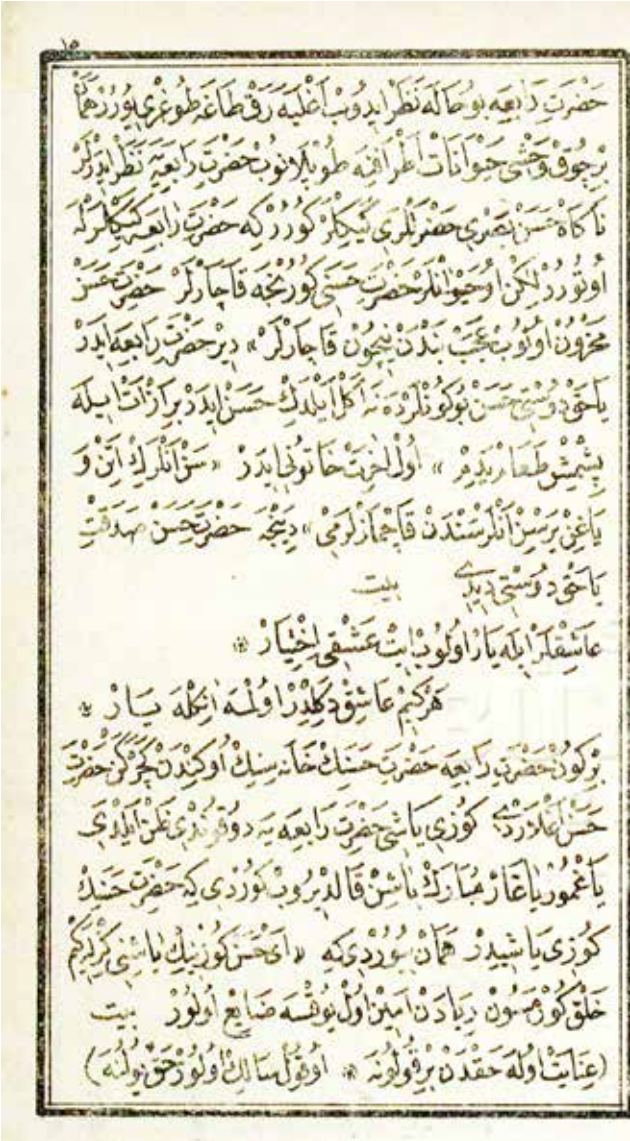
Hak dostı Hasan, bu günlerde ne ekl eyledin [yedim]?" Hasan eyidir: "Biraz et ile bişmiş ta'âm yedim." Ol âhîret hâtûn eyidir: "Sen onların etin ve yağın yersin, anlar senden kaçmazlar mı?" deyince, Hazret-i Hasan, "Sadakti [Doğru söyledin] yâ Hak dostı." didi. Beyt:

Âşıklar ile yâr olub it
aşkı ihtiyâr *

Her kim âşık değildir
olma anıyla yâr *

[Âşıklarla sevgili ol,
aşkı seç; her kim âşık değilse onunla sevgili olma.]

Bir gün Hazret-i Râbia, Hazret-i Hasan'ın hânesiniñ öñinden geçerken Hazret-i Hasan ağlardı. Gözi yaşı Hazret-i Râbia'ya dokundu. Zanneyledi yağmur yağar. Mübârek başın kaldırub gördü ki Hazret-i Hasan'ın gözi yaşıdır. Hemân buyurdu ki "Ey Hasan, gözünüñ yaşını gizle kim halk görmesün,

riyâdan emîn ol, yoksa zâyi' olur.”
Beyt:

(*Înâyet ola Hak'dan bir kuluna *
O kul sâlik olur Hak yoluna*)

[Bir kuluna Allah'tan yardım olursa o kul, Allah yolunun yolcusu olur.]

(s. 16) **Hikâye** * Bir gün Hazret-i Râbia bir su kenârından geçirdi. Hazret-i Hasan seccâdesin suya bırakub “Gel Râbia, seninle namâz kılalım.” Hazret-i Râbia dahî seccâdesin havâyaya mu'allak saldı ve üzerine çikub buyurdu: “Yâ Hasan, senin yapıdığın balıklar hüneri, benim hünerim sinekler kârına lâzım bunlar. Biz aşkıla ibâdetle meşgûl olalım.”
Beyt:

İrişürse inâyet yâr elinden

Halâs olur kişi ağyâr elinden

[Sevgili elinden yardım erişince kişi düşman elinden kurtulur.]

Hikâye Hazret-i Hasan eyider: “Hazret-i Râbia'nın hânesine vardım, gördüm. Biraz kimseler ki aşk ve cezbe-i İlâhî cümlesini kaplamış. Hakikat ve tarikat ve ma'rifet sohbetiñ iderler. Ol gün cezbe-i İlâhî hepimizi aldı ve gönlimiz Mahabbetullah ile doldu. Ömrümüzde böyle bir zevk görmemiş idik. Hak râzî olsun Hazret-i Râbia'dan”

didi. Beyt:

*Sa'y idüb yolında sâdik ola gör
Hâb-ı gafletden uyanık ola gör*

[Çabalayıp Hak yolunda sadık oluver, gaflet uykusundan uyanık oluver.]

Hikâye * Bir gıce Hazret-i Hasan yârânları ile Hazret-i Râbia'nın hânesine gitdiler, lâkin mum bulunmaz. Hazret-i Hasan eyidir: “Yâ Râbia, çerâğ [mum, çıra, kandil] yok mı?” Ol sâ'at Râbia parmağını ağzında ıslar. Par-

mağı mum gibi (s. 17) şu'le [ışık] virmeğe başlar. Ol gıce sabaha kadar o şu'le ile birbirini görüb sohbet ve mahabbet-i İlâhîyye ile meşgûl olurlar. Ammâ dinürse ki parmak nice şu'le virir? Cevâb oldur ki Musâ aleyhisselâmın hikâyesi derhâtır oluna [hatırlana]⁽¹⁾.

(1) Musa Aleyhisselam'ın koynuna sokup çıkarmasıyla elinin bembeyaz [yed-i beyza] olup ışık vermesi (bk. Tâhâ 20/22; en-Neml 27/12; el-Kasas 28/29-32; el-A'râf 7/104-108).

Zirâ peygamberlere mutâba'at idenlere mu'cizâtın eseri olan hârık-ı âde ve kerâmetler velîlere elbet nasîb olur. Beyt:

Saňa bir ma'nâ dîdim ehl-i rây

Eğri yohsuldır cihânda doğrı bây

[Ey düşünce sahibi, sana bir mana dedim: Cihanda eğri (kışiler) yoksul, doğrular da zengin...]

Hikâye Bir gün Hazret-i Hasan, imtihan için Hazret-i Râbia'ya üç şey getirir. "Yâ Râbia, sana hediye getürdüm, rağbet buyurur mısın?" Hazret-i Râbia üç şey alır, bakar: Biri iğne gibi dünyâdan geç. Biri kıl. "Hak yolunda bir kılı kırk yar." Biri dahî mum. "İbâdullahâ mum gibi yumuşak ol, ammâ Hak üzere olan yerlerde." Beyt:

Âlât olan ilme rûhu'r-rûhdır

Ehl-i rûha ol kapu meftûhdır

[İlme araç olan ruhun ruhudur; ruh ehline o kapı açıktır.]

Hikâye Bir gün Hasan Basrî hazretleri: "Yâ Râbia, rağbet ider misin seni nikâh ideyim." Hazret-i Râbia eyider: "Yâ Veliyyallah, nikâh vücûd üzre olur; ben de ol yokdur. Yok nesne üzre nikâh olur mı?"

(Devamı var)

İKTİBAS:

HALK ŞAİRLERİNE AİT TETKİKAT: SURÛRÎ - ŞEM'Î(*)

M. ZEKİ
DALBOY

Konya Maarif Müdürü Esbakı Üstad-ı Muhterem Ferit Beyefendi'ye!

“Halkiyat ve Harsiyat”a derç buyrulan halk şâirleri Silleli Surûrî hakkında “Yeni Fikir”e yazdığım makalemin cevabını okudum.

Makalemde “sehven alınmış” diye arz ettiğim “Pirizrenli Şem’î”nin bir gazelinin sehven alındığını itiraf ve kitaba derç edilen “Koşma” ile divanlarında olan hata ve noksanın cönkçüle-re ait olması lâzım geleceğini ve hangi cönkün doğru olduğunu bilmek için de Surûrî’nin kendi el yazısıyla yazılmış bir divanı bulunursa onun ayırt edebileceğini beyan buyuruyorsunuz.

Bendeniz hatayı mürettepler yapmış zan ediyordum. Surûrî gibi “Ders gördüğü ve ilm-i arûzu lâyıkıyla bildiği halde, Arap ve acem tarzlarından ziyade vezn-i millimizle bir kitap olabilecek kadar eşârı (şüirleri) bulunan” bir zatın koşma ve divanlarından ele geçirilebileni olduğu gibi, geçiri-vermek doğru olmasa gerekir. Bazı beyitlerden hiçbir mana anlaşılmıyor. Bazıları da kaideye muvafık (uygun) değildir. Bu gibi

şeylerle o güzel kitap doldurul-masa ve bir mana çıkanları, ayıpsız ve hatasız bulunanları yazıl-sa daha iyi olur. Merhumun ruhu da şad olurdu zannındayım.

Konya’da koyu bir taassup hüküm sürdüğü, ele çalgı almanın büyük günah addedildiği bir sırada mûsikî; o zaman üçte birisi Rum olan Sille’de daha ileride idi. Yakın zamanlara kadar en büyük düğünlere, meclislere çalgı Sille’den getirilirdi. Surûrî’nin mûsikiyi memleketinden öğrenmeyip onu Konya’ya gelerek ve kendisi gibi rint meşrep değil, bilakis tabiaten zıd bulunan ve bir parça da Pirizrenli Şem--i ile şöhret almış olan ilâhiyatçı Konyalı Şem-i ‘den öğrendiğine sizi inandıran kimselerin bendeniz inanmakta ma’zurum.

Ayıp görücülüğü, eksik arayıcılığı hiç sevmem. Bir şey yapmanın ne kadar güç, yanlışını bulmanın ne kadar kolay olduğunu da takdir edenlerdenim. Zat-ı vâlâları (yüksek şahsiyetleri) gibi uzun senelerden beri, millet ve memleketimizin irfanına hizmet etmiş ve pek çok şakirt (öğrenci) yetiştirmiş olan bir zatın meydana getirdiği bir eserin büsbütün hatadan sâlim bulunduğunu

(*) (Yeni Fikir, 29, 15 Kânunuevvel [Aralık] 1927’den Mehmet Ali Uz, Konya Kültürüne Hizmet Edenler, Konya 2003, 41-42)

arzu ederdim. Eğer başkalarının olsaydı, belki gücendiririm diye aldırılmaz, geçiverirdim. Fakat sizin böyle şeylerden memnun kalacağınızı ve hakkı teslim edeceğinizi bildiğimden, başkaca görebildiğim bazı yanlışları da arz etmek isterim:

1. 51'inci sayfadaki "Bülbül Hoca, ölü yıkayan Şerife Hanım"ın diye gösterilen "Yemek Destanı" bundan yüz elli sene evvel yazılmış bir cönkte aynen mevcuttur. İsterseniz teşrif eder, görürsünüz.

2. 335'inci sayfadaki "Bozkırlı

"Tükendi nakt-i ömrüm, elde bir sevda-yı âh kaldı
Ne vasl-ı dilbere arzu, ne yâre yemm-i nigâh kaldı

Perişân halime hiç kimselerden olmadı insaf
Benim arz etmediğim şâh ve ne bir padişâh kaldı

Derûnum derdini Lokman'a gösterdim, dedi; Eyvâh
Bu derdin define derman heman ancak Allah kaldı

Kara günlerde mi halk eyledi bilmem beni Mevlâ
Tutuldu şems-i bahtım, günlerim hep simsiyah kaldı

Gedayım râh-ı aşkda eyledim hep varımı yağma
Elimde sade bir keşkül, başımda bir külâh kaldı"

İhtirâmâtımın (hurmetlerimin) kabulünü rica eylerim efendim.

Saliha Abla"nın diye gösterilen türküleri pek eskidir. Aşağıları ve yukarıları vardır. İsterseniz takdim edeyim.

3. 335'inci sayfadaki Zehrî'nin diye gösterilen koşma; Surûrî'nindir. Dikkatlice okuduğunuzda anlarsınız.

4. 344'üncü sayfadaki semai; meşhur Gedâyî'nindir. Bunu cönkçülerin biraz değiştirmesi ve Gedâyî yerine, Nigârî koymaları sizleri yanıltarak kitabınıza böylece geçirtmiş. Bunun aslı da şöyledir:

